

Τα αρχιτεκτονικά «τοτέμ» της Θεσσαλονίκης

ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ του Εμπράρ έως τον οικοδομικό οργανισμό, που «έπνιξε» την πόλη στο μπeton, η αρχιτεκτονική ταυτότητα της Θεσσαλονίκης «μεταλλάχθηκε» πολλές φορές από την προσπάθεια εξευρωπαϊσμού της οθωμανικής πόλης μετά τη μεγάλη πυρκαγιά του 1917, τη μεταπολεμική ανασυγκρότηση, τα μεγάλα έργα της δεκαετίας 1955-1965. Κτίρια χαρακτηριστικά δείγματα των αρχιτεκτονικών τάσεων και

πολεοδομικά σχέδια που καθόρισαν τη σημερινή μορφή της παρουσιάζονται στην έκθεση «Θεσσαλονίκη 1912-2012: Η αρχιτεκτονική μιας εκατονταετίας», που εγκαινιάζεται σήμερα στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης. Την έκθεση συνδιοργανώνουν τα Αρχαία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής του Μουσείου Μπενάκη και ο Δήμος Θεσσαλονίκης, με υλικό από έργα αρχιτεκτόνων, όπως οι Αρνης Κωνσταντινίδης

(στη φωτογραφία έργο του στη Διεθνή Εκθεση του 1959), Πικιώνης, Βαλεντίης, Μπτοάκης, Κρόκος, Φατούρος και Χρυσομαλλίδης. «Η Θεσσαλονίκη αρχιτεκτονικά ξεχώριζε από την Αθήνα, αφού δεν είχε πολλά νεοκλασικά αλλά περισσότερη art deco», είπε στα «NEA» ο καθηγητής Βασίλης Κολώνας, ο οποίος έχει τη μουσειολογική επιμέλεια με τη Σωτηρία Αλεξιάδου. Έως 14 Απριλίου.

Εφυγε χθες σε ηλικία 82 ετών ένας από τους σημαντικότερους μελετητές του δικαίου του 20ού αιώνα

ΡΟΝΑΛΝΤ ΝΤΟΥΟΡΚΙΝ

Ο φιλόσοφος της ελευθερίας

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΧΑΤΖΗ

Ο Ρόναλντ Ντούορκιν (1931-2013), ένας από τους μεγαλύτερους φιλοσόφους του δικαίου του 20ού αιώνα, πέθανε χθες από λευχαιμία στο Λονδίνο.

Ο Ντούορκιν γεννήθηκε στο Ρόουντ Αϊλαντ των ΗΠΑ. Σπούδασε νομικά και φιλοσοφία στο Χάρβαρντ και την Οξφόρδη. Δίδαξε φιλοσοφία του δικαίου στο Yale μέχρι το 1969 όταν διαδέχθηκε τον μεγάλο φιλόσοφο Χέρμπερτ Χαρτ στην έδρα θεωρίας του δικαίου της Οξφόρδης. Το 1998 εγκατέλειψε την Οξφόρδη και συνέχισε να διδάσκει στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου ενώ από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 δίδαξε ταυτόχρονα και στο Πανεπιστήμιο της Νέα Υόρκης.

Ο Ντούορκιν ποτέ δεν αρκέστηκε στα θεωρητικά ερωτήματα που έθετε η αναλυτική φιλοσοφία του δικαίου μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1960. Από το πρώτο του έργο («Παίρνοντας τα δικαιώματα στα σοβαρά», 1977) διαπλέκει τη φιλοσοφία του δικαίου με την πολιτική φιλοσοφία και το συνταγματικό δίκαιο. Δεν περιορίστηκε άλλωστε στην έρευνα, στη συγγραφή και στα μαθήματα στα πανεπιστήμια. Ως ένας από τους σημαντικότερους δημόσιους διανοούμενους των ΗΠΑ τα τελευταία 40 χρόνια αρθρογραφούσε συστηματικά στο *New York Review of Books* για θέματα της επικαιρότητας, υπερασπίζοντας πάντα με πολεμικό τρόπο αλλά και ισχυρά επιχειρήματα τα ατομικά, τα πολιτικά και τα κοινωνικά δικαιώματα.

Το βασικό ερώτημα που τον απασχολεί είναι η ερμηνεία του αμερικανικού Συντάγματος. Ερχεται σε σύγκρουση με τους θετικιστές αλλά και με όσους υποστηρίζουν τη γραμματική ή την ιστορική ερμηνεία υιοθετώντας ένα είδος ιδιότυπης δυναμικής ερμηνείας του δικαίου που βασίζεται σε ηθικές

αρχές – οι οποίες ενυπάρχουν μέσα στο κείμενο του Συντάγματος αλλά και στο σώμα των δικαστικών αποφάσεων που το ερμηνεύουν. Οι αφηρημένες αυτές ηθικές αρχές, γράφει, πρέπει να γίνουν κατανοητές ως όρια στην κρατική εξουσία. Η φορμαλιστική αυτή προσέγγιση δίνει πάντα για τον Ντούορκιν μια ορθή λύση για κάθε πρόβλημα που ένας σοφός δικαστής-Ηρακλής (όπως τον ονομάζει) μπορεί πάντα να εξάγει διατηρώντας ανέπαφη την ακεραιότητα του νομικού συστήματος (law as integrity).

Η σημαντικότερη προσφορά του στην πολιτική φιλοσοφία έχει να κάνει με το θέμα της ισότητας. Για τον εξισωτιστή φιλελεύθερο Ντούορκιν η ελευθερία προηγείται της ισότητας αλλά η σχέση τους δεν αποτελεί παίγνιο μηδενικού αθροίσματος. Τον Ντούορκιν απασχολεί κυρίως η αρχική ανισότητα που οφείλεται στην τύχη της «λοταρίας της φύσης» και θεωρεί ότι η ελευθερία προϋποθέτει εκτός από την έλλειψη καταναγκασμού από το κράτος και τη θετική υποχρέωση του «ίσου ενδιαφέροντος και σεβασμού» για κάθε πολίτη. Αυτή άλλωστε είναι και η ηθική αρχή που θα πρέπει να διέπει κάθε σύστημα δικαίου.

Στο τελευταίο του βιβλίο («Δικαιοσύνη για Σκαντζόχοιρους», 2011) ο Ντούορκιν περιγράφει εξαιρετικά αυτή την αρχή: «Κανένα κράτος δεν νομιμοποιείται εάν δεν τηρεί δύο κυρίαρχες αρχές: θα πρέπει, πρώτον, να επιδεικνύει το ίδιο ενδιαφέρον για την τύχη κάθε προσώπου που εμπίπτει στη δικαιοδοσία του και, δεύτερον, θα πρέπει να σέβεται πλήρως την υποχρέωση και το δικαίωμα του κάθε ανθρώπου να αποφασίζει ο ίδιος για το πώς θα καταφέρει να κάνει τη ζωή του να αξίζει».

Ο Αριστείδης Χατζής είναι αναπληρωτής καθηγητής Φιλοσοφίας Δικαίου και Θεωρίας Θεσμών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ο Ρόναλντ Ντούορκιν υποστήριζε ότι η ελευθερία υπερισχύει της ισότητας αλλά το κράτος οφείλει να επιδιώκει την ισότητα και ότι η ηθική πρέπει να θέτει όρια στην κρατική εξουσία

ΤΙ ΞΕΡΟΥΜΕ ΓΙΑ ΕΚΕΙΝΟΝ

■ Ο Ντούορκιν ήταν ένας ιδιαίτερα παρεμβατικός διανοούμενος και παρά το διδακτικό του κύρος, ήταν κυρίως άνθρωπος της πράξης. Κατά καιρούς είχε αναλάβει σημαντικές υποθέσεις που αφορούσαν τα ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματα στο Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ, ενώ είχε χρηματίσει νομικός σύμβουλος του Δημοκρατικού Κόμματος.

■ Υπήρξε σπουδαίος καθηγητής. Οι φοιτητές του, στους οποίους αρέσει να τον συγκρίνουν με άλλους συναδέλφους του που ασχολήθηκαν με τα δικαιώματα και τις θεωρίες της δικαιοσύνης, έχουν να λένε ότι ήταν εξαιρετικός ρήτορας, πάντα προτομιασμένος και, επιπλέον, ντυμένος άψογα με κοστούμια που, τύποις, να υπογραμμίζουν το καθηγητικό του κύρος. Σε αντίθεση με έναν άλλο σπουδαίο συνάδελφό του, τον συγγραφέα της «Θεωρίας της Δικαιοσύνης» Τζον Ρολς, που συνήθως κυκλοφορούσε στο πανεπιστημιακό κτήριο (επιτηδευμένα) ατιμώλητος και συχνά μετέτρεπε το μάθημα σε διαλογική συζήτηση.

■ Τον Ιούλιο του 2007, ο Ντούορκιν είχε συμμετάσχει στο 7ο Παγκόσμιο Συνέδριο Διεθνούς Ένωσης Συνταγματικού Δικαίου στην Αθήνα, όπου στα πλαίσια της συνεδρίας με θέμα «Η φιλοσοφία εναντίον του συνταγματισμού» είχε τονίσει στην ανακοίνωσή του: «Στερόντας την αξιοπρέπεια του βασιανίζόμενου, δεν παραβιάζουμε απλώς ένα δικαίωμα του, χάνουμε την ίδια στιγμή τη δική μας αξιοπρέπεια».

Στα ελληνικά κυκλοφορούν τα εξής βιβλία του: «Ισότητα: Ισότητα ευμερίας, ισότητα των πόρων», μετάφραση: Γρηγόρης Μολύβας, Πόλις 2006, «Το δίκαιο της ελευθερίας: Η ηθική ανάγνωση του αμερικανικού συντάγματος», μετάφραση: Χριστίνα Χαλανούλη, Παπαζής 2010, «Η αυτοκρατορία του νόμου», μετάφραση: Θάνος Σαμαρτζής, Ευρασία 2010, «Η αμερικανική δημοκρατία σε κίνδυνο», μετάφραση Γρηγόρης Μολύβας, Πόλις 2010.